

Conservarea și salvarea patrimoniului arhitectural sînt coordonate ce se înscriu în programul continuu al specialiștilor spanioli. Un larg evantai de activități se desfășoară pentru soluționarea problemelor conservării vetrelor de odinioară și în special a monumentelor vechi, acele expresii, valori istorico-artistice prin care țara transmite propria sa istorie. În acest sens sînt elocvente prezența și participarea activă a Spaniei la diferite reuniuni și congrese internaționale ale arhitecților, manifestînd interes pentru utilizarea metodologiei noi, în scopul revalorizării arhitecturii, introducerii creativității, al considerării artei și tehnologiei într-un singur act creativ. O dovadă grăitoare a acestei atenții și griji față de vestigiile trecutului o constituie și starea actuală a monumentelor andaluze. Spania mîndrindu-se cu minunatele sale capodopere ale artei islamice, care a exercitat o seducție asupra spaniolilor, iubitori dintotdeauna ai artelor.

1. Cordoba. Curte interioară la palatul marchizilor de Viana

În sudul țării, între Sierra Morena, la nord, și Cordillera Betică, la sud, se individualizează o veche provincie, Andaluzia (Andaloucia). În inima ei, la Sevilla, cea mult cîntată în literatură și muzică, se asociază în memorie, ca într-o peliculă, o galerie întreagă de imagini ale acestui oraș care, în ciuda urbanisticii croite nu după un plan, adaugă la străzile pitorești — cu clădiri albe înveșmîntate în arabescuri — frumusețea grădinilor, măreția catedralei și bogăția alcazarului.

Sevilla toată este un spectacol la care notele predominante le dau palmierii și portocalii, clădirile albe, monumentale decorate în faianță *azulejos*.

La Sevilla, ca de altfel în toată Andaluzia, la Cordoba și Granada, sau la Toledo și Salamanca, din Spania meridională, și-au statornicit vatra multe culturi ale unor diverse neamuri: triburi iberice, cartaginezi, romani, vizi-

goți, iar la începutul secolului al VIII-lea arabii lui Tarik. Aceștia au trecut Gibraltarul în anul 711, cucerind în scurtă vreme întreaga Peninsulă Iberică, stăpînire care a durat opt secole (în 1492 căderea Granadei). Din vremea acestei stăpîniri, moștenirea artistică este deosebit de bogată. Arabii au croit străzi, după modelul celor nord-africane, au înălțat moschei și alcazare, acele fastuoase palate ale califilor musulmani, înconjurare de splendide grădini.

Cuceritorii arabi s-au arătat îngăduitori față de cultura creștinilor, cu atît mai mult cu cît convertirea la religia islamică nu constituia un scop de imediată importanță. Așa se explică cum creștinii, ce n-au trecut la credința mahomedană, deși au adoptat limba și obiceiurile arabe, au creat o cultură a lor — „mozarabă” ce se recunoaște în arhitectură prin arce încărcate, cupole, bolți cu nervuri. La elementele romanice, mozarabii adaugă pe cele maure

2. Granada. Alhambra și Sierra Nevada

și bogăția ornamentală orientală cînd construiesc și decorează monumentele. Pe de altă parte, artizanii decoratori mauri creează pentru creștini opere „mudejar” cu motive florale și pronunțate reliefuri.

Arta arabă este originală prin decorația sa lineară, din care lipsește figurarea naturii, a motivelor florale și a personajelor.

Sălile și curțile interioare (*patios*) ale palatelor prezintă o ornațională bogată, pereții fiind acoperiți la bază de panouri din ceramică emailată, cu desene geometrice (*azulejos*), iar în spațiul de pînă la plafon cu structuri gravate și policrome; suprafețele scobite și în relief, reduse la cîțiva milimetri, reunesc ornamente cu muluri și florale. Linii drepte, împletite sau stеле curbilinii compun minunate arabescuri în tente de ocru, bleu, roz etc. La plafon se disting prețioase marchetării, în timp ce

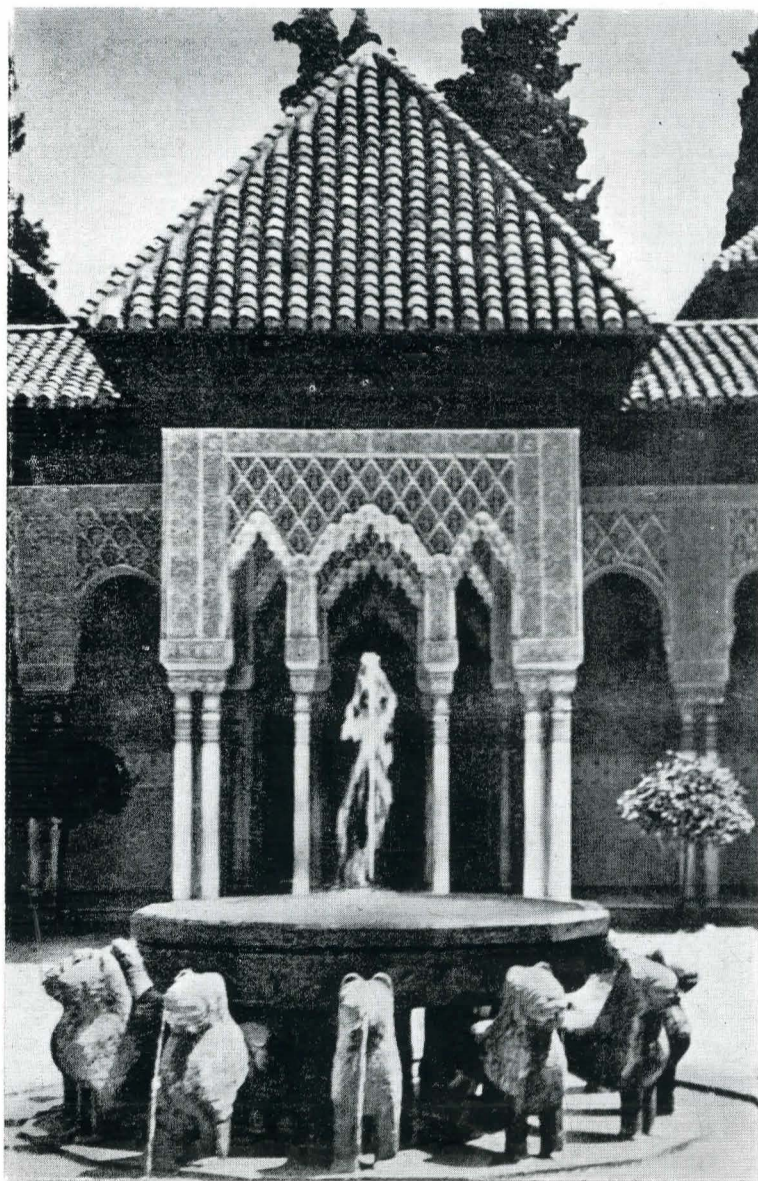
cupolele, sprijinite pe pandative cu scurte „stalactite”, sînt ornate cu marchetărie sau mozaicuri.

La Sevilla se poate vorbi, pe de o parte, de genul mai fantezist și o ornamentică mai complexă ale artei monumentale care caracterizează **La Giralda**, minaret din secolul al XII-lea, a cărei decorație este de o mare finețe și frumusețe a detaliilor, iar pe de altă parte, de o reușită a stilului „mudejar” realizat în construcția **alcazarului**. Atrag atenția în mod deosebit armonia proporțiilor curții Demoisellelor, bogăția și varietatea decorațiilor ei, sălile de la parterul acestui palat „mudejar”, care reunește clădiri ridicate în secolele XII-XVI.

C o r d o b a, o altă așezare antică, feniciană și romană, ajunge pe vremea Califatului la cea mai mare înflorire. Oraș monumental, cu flori, grădini și coloane vechi, cu labirintul de străzi vechi croite după modelul arab și **moscheia** veche (din secolul al XVIII-lea), cea mai mare

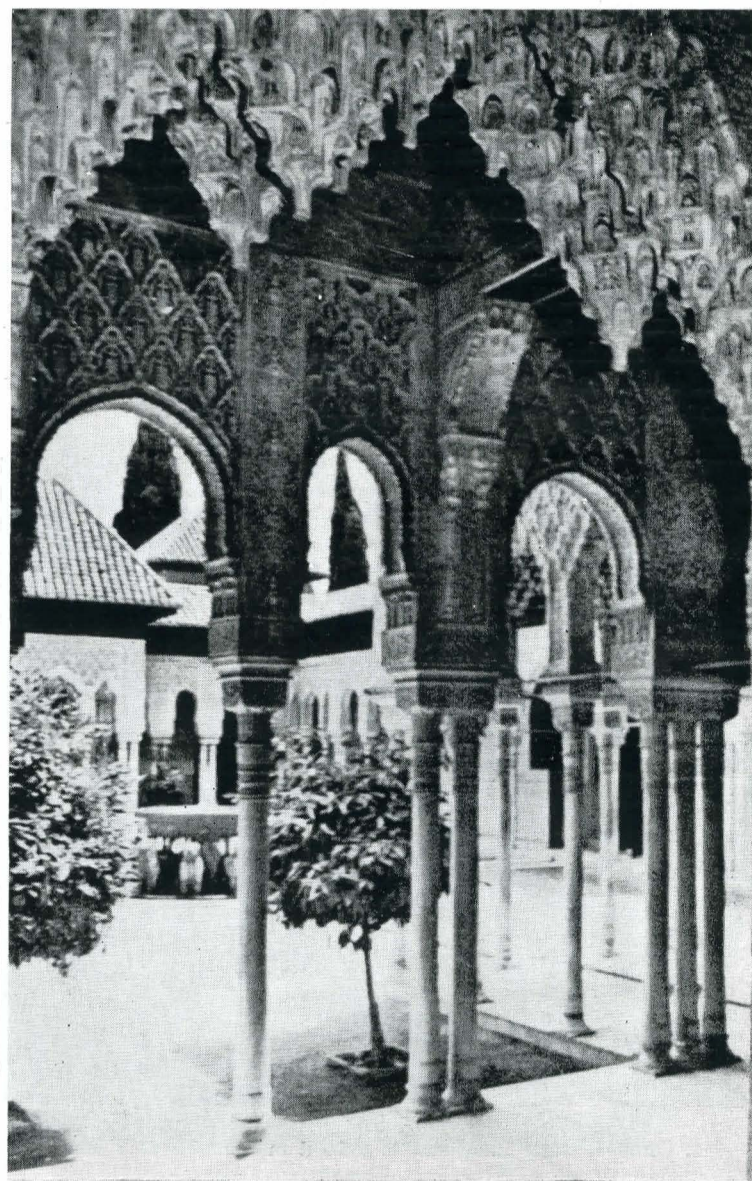
în mihrab (sec. X), frumoase cupole în mozaicuri și piatră sculptată destind și farmecă pe vizitatori.

După decăderea Cordobei, arabii se refugiază la **G r a n a d a**, ultimul bastion musulman din Peninsula Iberică. Este perioada de înflorire cînd orașul produce cele mai prestigioase monumente. Dintre acestea a supraviețuit **Alhambra** („Castelul roșu”), edificată pe o colină împădurită, cuprinzînd **Aleazaba** (sec. IX), partea cea mai veche a acestei fortărețe maure, **Alcazarul** — magnificul castel, unul din exemplarele cele mai pure ale artei și frumoasele **grădini** dispuse în terase, cu alei de trandafiri de Cypre etc. ce se cațără pe bolte. O ambianță africană la care concură exuberanța vegetală a grădinilor și cea a liniei arhitecturale. La curțile interioare și fîntînile arteziene ale magnificului castel se aliniază arabescurile pereților cu bolți în stalactite, cupolele și elegantele arcade. Capodoperă a Alhambrei, **Sala ambasadorilor**, acoperită de o cupolă

3. Granada — Alhambra. Curtea leilor

din lume după Caaba din Meca, cu o bogăție de arcuri și coloane, domină Guadalquivirul. Ca într-o pădure străbăți imensitatea interiorului moscheii constituit din 19 nave despărțite de 850 de coloane din marmură, unite de arce duble de piatră albă și cărămidă roșie. Prin Puerta del Perdon (Poarta iertării) în stil maur, dominată de turnul Alminar, în stil renascentist, se intră în Patio de los Naranjos (curtea portocalilor), pentru ca prin Puerta de las Palmas (poarta palmierilor) să se pătrundă în incinta moscheii. Aici atmosfera de austeritate a numeroaselor coloane romanice este atenuată de ornamentica orientală; pereți ornați cu o mare finețe în mozaicuri, panouri în alabastru, arabescuri împodobind ambele părți ale intrării

4. Granada — Alhambra. Arcade în curtea leilor.

realizată din lemn de cedru, este decorată în **azulejos** și stuc ornamentat cu motive geometrice, arabescuri și inscripții celebrînd prinții.

Alcazarul, acest prețios monument arab, înconjurat de galerii și numeroase coloane de marmură albă (124) terminate prin arce, invită la meditație, fiind poate cea parte a Alhambrei care dă amatorilor de artă o idee mai completă asupra măreției palatului.

Granada este considerată unul din cele mai frumoase orașe ale lumii, nu numai datorită acestei minunate pozoabe artistice din secolul al XII-lea, ci și peisajelor ce le colecționează ochiul călătorului cînd îl străbate sau cînd îl admiră de pe înălțimile colinelor sale, deslușind în depărtare zăpezile eterne ale Sierrei Nevada și Soarele Sudului,